

ירושלים, 19.2.45.

סיחה בעניני סיכון
בהסתמכות ה'ה' א. ורטהיים, יוסף רבינוביץ, י. רייזר.

א. ורטהיים: באנו אליך בענין חנוכת הבתים בקרית ביאליק ליד חיפה,
כי העירו לנו שיש לעשות איזה תוסבי לדבר.
דב"ג: על זה לא עכסיו, אני רוצה לדעת מה נעשה בשטח הסיכון,
במה זה הועיל, מה עומדים לעשות - עד היכן יש אפשרות
לפתור את השאלה.

י. רייזר: אנחנו בונים למזל ליד כפר סבא, כל יחידת דיור היא חדר
ומטבח למטבח, זה מחוץ למטבחות קטנות - עד שלושה ילדים.
דב"ג: מה עושה מטבח כזאת?
י. רייזר: אלו הן למטבחות חקלאים, לרוב עולי תימן ותורכיה, בכפר
סבא בנינו 28 חדרים.

דב"ג: מה נעשה כבר ליכון עולים, כמה בתים נבנו?
י. רייזר: 38 ליד המושבות, 13 ליד הע"י; בקרית ביאליק ובכפר-סבא
הבתים הם דו-מספחתיים, בקרית חיים - לארבע מספחות.
באבנוס התחילו בבנינם. בזמנים רגילים נמסכת הבניה 3 חודשים.
ליד המושבות עלו הבנינים 260-280 לא"י, בקרית ביאליק עוד כ-10 לא"י.
ליד הערים קבענו טכר דירה 3 לא"י לחודש, ובכפר סבא השיטה
היא שהדייר עכסיו הוא מסתכן בעתיד, השנה הראשונה הוא דייר לנסיון, והוא
מכניס 25 לא"י כפקדון, כרגיל יש להם כסף זה, כי הם כבר חסכו מסכר
עבודתם, והם מסלמים 2 לא"י לחודש, ואחרי שנה יוחלט אם מוכרימלו את
הבית בצורה זו או אחרת, אם כל הכסף אשר חסקיעו - גם הקרן - פרט לרביית
הוא על חשבון הסניה. ליד הערים הם רק בתים להסכיר, והוא דייר כל
זמן שאינו מוציא לו דירה מתאימה.

דב"ג: הייתי רוצה לשמוע כמה עולים נכנסו החל ב-1944, ואיך סודר
הסיכון שלהם.

י. רייזר: בערים היו לשכות העליה נותנות הלוואות לעולים לתשלום דמי-
מפתח.

יוסף רבינוביץ: את המספרים נוכל לתת לך. היו שלושה מיני עולים - אלה שהלכו למסקים, והמסקים פבלו עזרה לסיכונם; אלה שנשארו בערים וחיפשו בשבילם דירות בכסף לשכות העליה, והסוג השלישי - תימנים. מחלקת העבודה קבלה ידיעה עטרה ימים לפני בואם, והמסרה היתה לרכז אותם במחנות, ליד אותן המחנות יש שם עבודה ויש קרקע לקק"ל, שיט לים לסכן אותם שם בשכונות, אך בתים לא היו לנו שם, ואנחנו ניצלנו את המחנות של הקיבוצים באותן המחנות שהמחנות היו ריקים. ריכזנו אדמה בערך ב-10 מוטבות, בכפר שבא היא השכונה הראשונה שנבנתה, עכשיו התחילו לבנות בעוד 2-3 מוטבות ובקרוב יתחילו לבנות בעוד איזה מקומות.

י. רייזר: אנחנו איננו יכולים לבנות בלי רסיון, את הרסיון הראשון קבלנו באכזריות שנה שעברה, את הרסיון השני והשלישי -

בדצמבר.

דב"ג: מה הסיבה שהרבה עולים הולכים לתל-אביב?

יוסף ר.: תל-אביב מושכת כל החנים, אם אנחנו נכין די דירות בחיפה, נוכל אולי לכוון חלק התימנים ואחרים לשם.

~~6666666666~~ גם למעולות קטנות יש קשיים גדולים, אין לנו קרקע בחיפה, אבל במספר יסנה קבוצת אוסא, שהיא חכרה סטח אדמה שנועד בשביל סיכון עירוני, אחרי שקבלנו אחרי רוב עמל את האדמה הזאת מקק"ל, ורצינו לעשות לבנות, אנשי אוסא הפריעו.

י. רייזר: אנחנו עומדים לבנות 150 בתים, והם סוענים לסטח של 350-400 דונם. הפרעות יש בכל מקום. בנבעתיים, ליד גבעת רמב"ם, נחלת יצחק יש סטח של 8-9 דונם, מעם היה שם קיבוץ אשר הלך לגליל-ים. מחלקת העבודה חשבה שהיא לא תשתטש בשטח זה, ההק"ל התחייבה לגבי "סיכון", בקק"ל אמרו לנו: תסתדרו אתם. בישיבה של ועדת בנין ערים הסתגוד היה בא-כוח שכונת בורוכוב, בן-צבי התנגד לאיסור התכנית, הזמנתי את בן-צבי והוא אמר לי, שלשכונת בורוכוב יש תכנית על בית ספר מקצועי, הסתדרנו אתו, ויצאה קבוצת פועלים להתחיל בעבודה, וחנה באה קבוצת נוסרים והם בקשו לא להתחיל בעבודה, הם פנו לקבלן באותה הבקשה, ואמרו שהם שמו עין בסטח זה לסיכונם. הם חושבים שהם יבנו להם בתים שם. היחידי שידע על

זאת היה ישראל גלילי, איש לא ידע על זאת, גמרנו אתם, הבטחתי להם כל עזרה כדי לשכן את הנוסרים, וכאשר הבטחתי להם זאת הם כבר לא היו מעוניינים דווקא בשטח זה, אמרתי אם הם זרים בסביבה נתן להם דירות. וכך כמעט בכל מקום, ליד חדרה פגעו את הבניה כמעט בכוח, וסם יש לקבל סטט אדסה של 45 דונאם, שהוחזר למחלקת העבודה. פעם סידרו סם שלוש טחנות לקיבוצים, סבים יצאו ונטאר אחד מהם, והחלטנו עכשיו לבנות סם, כי הקיבוץ לא ייחאר סם. בעצמי נסעתי לקבוצ את הסטט, קראתי את סוכיר הקבוץ והראיתי לו: מה גבנה, ואנחנו צריכים לקבוצ את הפיצויים שעלינו לשם בער הצריף העוסד סם. אחרי ימים אחדים יצאה קבוצת פועלים לעבודה, סם היה ענין מיוחד לבנות מהר, כאשר יצאו לעבוד קבוץ ד' לא נתן לבנות. בלילה פרקו את צריף הקבלן.

יוסף ר.: זו היא אדסה, שאנחנו מסרנו להם להסניח עליה.
י. רייזר: באו אלינו סני באי כוח שלהם, גמרנו לעת עתה לבנות על חלק, היה הסכם בינינו, למחרת יצא בא-כוחי לסם, והודיעו לו ולקבלן שלא יתנו לבנות.

א. ורטהיים: הם סענו שזרעו על שטח זה, היינו סוכנים לשלם, לעת עתה להם יותר גוח סיט להם סטט קטן.
דב"ג: נתן כל הסיפור באופן טפורט, אני סטוטם סעבורים על ענינים אלה בטתיקה.

יוסף ר.: הנינו את הענין לסרכז החקלאי.
דב"ג: המרכז החקלאי אינו בית די נעליון, אנחנו איננו נזקקים לדינו. אני רוצה לדעת את כל הענינים לפרטיהם.
י. רייזר: בענין אורא יש שטח, מה יש הסבוכת של ענינים וגורמים צדדיים - המרכז החקלאי, מחלקת ההתיסבות, רוצים כאילו לעשות סיהו טאחורי גבם, רוצים לתת להם באיזה מקום אחר פחות קרקע. את אנטי אוטא הבאתי בחני קמלן, אמרתי זאיני סוכן לדבר אתם, חיפסתי כל מיני פטרות. כאשר יסבנו בחדרו של קמלן התנשא בא-כוח המרכז החקלאי, שהיתה מה התנקשות באוטא. ליד חדרה הוגס לי חשבון פיצויים, סאני איני יכול בשום פנים לחתום עליו.

יוסף ר.: הם קבלו מאתנו הוראה לספור על הקרקע.
(סוזסנים סני באי-כוח קבוצת אוטא שהזדטנו בסקירה לסוכנות).

דב"ב: אני שומע שאתם מעכבים בניה על אדמת הקה"ל, שהסוכנות עומדת לבנות בסביל עולים, יש לכם תביעות ואתם מעכבים בכוח את הבניה, על יסוד מה אין אתנו נותנים בכוח לבנות על אדמת הקה"ל? **סלום גרוס:** איני יודע סמך להתחיל, אנחנו יושבים על אדמת הקה"ל, יש לנו 1,400 דונאט, היות ואדמתנו זו אינה מסחיקה לנו, טיפלנו בתוספת קרקע, והובטח לנו. לאחר מכן הוציאו מכפר חסידים שטח של 450 דונאט, שאולם זה היה שטח בסביל ילדים, כפר חסידים קבלו פיצויים ממחלקת ההתיישבות. כל זאת סידר שטרן בזמנו, והוא נתן לנו כל זאת כהוספה.

בסוף שנים הבטיח שטרן שאדמה זאת תהיה קבועה שלנו, ויין סנד הקה"ל לא הסכים לזאת אף פעם, הוא עשה תכניות לדיור ולסיכון. אנחנו היינו בכל פעם מחדשים את הסא והמתן ודרשנו להוסיף לנו קרקע, ואם אין מוספים - יישאר לכל הפחות שטח זה בידינו, ועד היום הזה לא נענינו.

ביום בהיר אחד באים ואומרים לנו: באו וטראו את השטח, אנחנו מודדים בסביל סיכון תימנים, הופתענו לבשרי, אנחנו סגלים סא ומתן לתת לנו שטח זה, ובלי הודעה מוקדמת רוצים לקחתו.

דב"ב: יש לקק"ל הזכות להחליט מה יהיה לאדמה זו? **ס. גרוס:** אנחנו הרי מעבדים אדמה זו, חרטנו אותה. כששמענו כך אמרנו: נברר את הדבר, נספור זאת למרכז החקלאי, אין לנו על מה לחיות, כך נתגלגל הענין עד היום הזה, אנחנו פנינו לקק"ל, אך אי אפשר יה להגיע אליהם, אנחנו כתבנו מכתב, וענה לנו שהשטח מיועד לסיכון, מה שנוגע לתוספת קרקע - אין לנו, זה סגור.

פנינו להוציא, למרכז החקלאי, הם מצדם מסתלים כנראה בבירור השאלה, לחקור אם יש לנו קרקע, אם אין לנו קרקע, פעם נקראנו אל קפלן, כתוצאה הבירור עם קפלן נקבע שתבוא אלינו ועדה. וכמסקנת ועדה זו כן יקום. השבוע הודיעו לנו שסונתה הועדה, והשבוע היא צריכה לבוא אלינו בקשר לסטח זה.

דב"ב: אני כרגע יושב לא סטעם איזה מוסד, אני רוצה לברר לעצמי דבר זה, כאדם אני רוצה להבין את הענין, אני רוצה להבין את גישתכם לעסק זה. כלומר אתם סבורים שיש לכם תביעה, נחוצה לכם תוספת

קרקע, בלי ספק שזה נחוץ לכם. האדמה היא של הקה"ל, כלומר עד עתה אסרנו להקרבן הקיסט לישראל פירושה העם היהודי. העם היהודי רוצה להביא עולים, הוא מחליט לבנות על אדמת העם בתים לעולים, אתם סבורים היות שאתם חושבים שזה נחוץ לכם, הרי אתם הפוסקים, אתם תגידו לעם היהודי לא, אנחנו איננו מסכימים לך, ואין לעשות מה שאתה חושב לנחוץ, כי זה נחוץ לנו, אני רוצה להבין את התמיסה שלכם, כך נהגתם.

אליעזר ב.: גם אנחנו בתוך העם, אנחנו חלק מסגור.

דב"ב: אתם חלק העם, הקה"ל זה העם, הקרבן הקיסט לישראל שייכת לעם,

אתם אינכם סודים, שאדמת הקה"ל היא אדמת העם, אתם חלק

העם הזה, מה שאני טואל אתכם הוא: אין אתם מניעים לידי מסקנה שאתם תגידו לעם היהודי: לא תבנה על האדמה שלך בתים לעולים שאתה מביאם, שאתה אחראי לזה, אנחנו לא ניתן לכם לעשות זאת, כי אנחנו חושבים שזה נחוץ לנו, תסביר לי את זאת, איך הועתם למחשבה כזאת. אני רוצה להבין את הסינטטאליות של החברים.

ס. גרוס: אסרנו לקק"ל, עד כמה שאנחנו יודעים יש עוד אדמות הקה"ל

בסביבתנו, שהן כנראה מיועדות לסיכון ותעשייה, ואל יבנו

בכחית הרט.

דב"ב: סי הפוסק, כיצד הועתם שאתם יכולים להיות הפוסקים - ובכוח?

אליעזר ב.: לא קבענו את ההכרעה.

דב"ב: לא בא חלק העם לבנות, העם הסיל עליהם לבנות על אדמת העם,

ואתם אסרתם לא.

ס. גרוס: אנחנו אסרנו, שאנחנו מוכנים לברר. בקשנו את הקה"ל

תבואו ותראו.

דב"ב: אין לנו יסוד לפקק שלכם יש צורך באדמה. גם בלי בירור

אני מקבל את העובדה שהאדמה נחוצה לכם בהחלט, יש לכם צורך

באדמה זו, וסתוך הנחה זו אני טואל את הטאלה: אין אצל אנשים שלנו,

שהם סודים בסרות העם, ודורשים מהעם שיקנה קרקע, דורשים מהעם שיעשה

עליה, הם דורשים מהעם שיהיה אחראי - אין הם מניעים לידי כך, אם להם

יש צורך, הם אומרים לעם: לא, סטופ, ועושים זאת בכוח, כיצד יכולים

אנשים שלנו להביע לידי כך, אותי מעניינים הבחורים שלנו, מה היא העמדה

שלהם?

אליעזר ב.: ביחס לעקרון אין ויכוח ואין חילוקי דעות, אך ביחס לצד המעשי יכול להיות ויכוח. באו פועלים לבנות, פועלי סולל-בונה, ואמרנו להם שאנחנו מעבדים את אדמת הקה"ל, ואנחנו איננו חובבים את עצמנו יוצאי דופן.

דב"ג: אילו הקה"ל היתה שולחת לכם סכתב: חברים יקרים, על המקום הזה טאתם עבדתם עד עכשיו, כאשר האדמה היתה ריקה, אנחנו מודיעים לכם שהקה"ל והסוכנות היהודית החליטו לבנות בתים לעולים.

ס. גרוס: היינו עושים הכל כדי להסביר.

דב"ג: לא הייתם נותנים לפועלים לבנות?

ס. גרוס: לא ניתנה כל אפשרות לברר את העניינים; לאחר הודעה אני מניח שהייתי הולך ומסביר, מנסה לשכנע, דורש התערבות, הייתי עושה משהו.

דב"ג: זכות ישנה לכל אחד. תוכל לנסות להגיד לי שאינך יכול לענות, אבל אל תענה לי על מה שאיני שואל. אין לי ספק שכל אדם שיש לו תביעה, יכול להציב את תביעתו, אני גם איני מספק שאדמה זו נחוצה לכם, אני מקבל זאת כעובדה. אני שואל לאחר שהקה"ל סזו היא אדמתה, ולאחר שהסוכנות היהודית שהיא מביאה בסם העם היהודי עולים לארץ-ישראל, החליטו לבנות שם - אין אני שואל מדוע אתה הולך לקה"ל לסעון שם, אלא אני שואל: האם אתה תמריע לעבודה, שלא תחום עובדה, עד אשר וייץ יקבל את דעתך. גניח שהיו צריכים להודיע לך, והודיעו לך - גם הקרן הקיימת וגם הסוכנות היהודית בסכתבים רשמיים את ההחלטה שלהם ביום זה וזה לסלוח פועלים לבנות, האם תעכב את הבניין? וכמובן שמותר לך ללכת באותו הזמן לוייץ, זה אינו קובע מה.

ס. גרוס: קשה לי לענות על כך, אילו ניתנה לנו אפשרות פעולה לאחר הודעה מוקדמת.

י. רייזר: אצלך יש סכתב מוייץ, מאיזה תאריך הוא?

דב"ג: ההנהלה את תראה צורך לבנות, תמצא אפשרות לכך. אני יושב מה אתך כאחד מאנשי אוטא, ואני שואל: אם יודיעו לך זאת

ואם אתה תוכל לעכב את הבניה בכוח - התעכב?

ס. גרוס: תרסה להפנות טאלה זו אליך, אנחנו יושבים שבע שנים במקום, באים ביום בהיר, בלי הודעה - מה היית עושה?

דב"ג: אני שואל אותך סאלה רצינית, רצינית הרבה יותר מאשר אתה חושב, היא לא סכוונת רק אליך. אין לך שום טענה נגדי, לי יש טענה נגדך, לאחר שהמוסדות החליטו לבנות סם בתים לעולים, ולך יש טענות, סכסוך האינטרסים הן מוצדקות, האם אתה תפריע בכוח לבנות.

ס. גרוס: אם זה יהיה לאחר בירור...

דב"ג: לא לאחר בירור, אלא יודיעו לך: יודעים טענותיך, והחליטו לבנות. אני יכול עכשיו להכתוב סכתב אליך, לא אעשה זאת, אני איני רוצה להעמיד אותך במצב שלאחר הסלחב שלי לא תתן לבנות, גם אותי לא. מעניינת אותי סאלת הכוח, אסנמ לי יש יותר כוח מאשר לך, אבל אני סדבר אתך כאחד סטטיסבי אוטא, ואני שואל: האם יש לך הכרח שאני אנסור אתך בכוח, האם יש צורך סאתה כמטישב אוטא והמוסדות סל העם היהודי, הספה היחידה סלהם תהיה ספת הכוח. אני סדבר אתך כחבר, ואני דורס סתענה כחבר על ססאלה: אם נודיע לך סחחלטנו לבנות, האם אתה תפריע בכוח?

ס. גרוס: כך זה היה, עכשיו זה אחרת, עכשיו יש ועדה סתבוא ותחקור.

דב"ג: הועדה לא תלך סרם סאסמע את התשובה, האם הדבר צריך להיות מוכרע בכוח, איני זקוק לוועדה, כי ססאלה היא מוסרית, ואני קורא אותך כחבר ולא כאויב סבלחם בכוח, אני רוצה לדעת אם יש הכרח בכוח, אני שואל אותך כבא-כוח הקבוצה, כאחד סטטיסבים, לאו דווקא באוטא, אני רוצה לדעת איפה אני עוסד, אנחנו חברים, אני שולל את זה שאני אסתס בכוח נגד מוסדות, אם נניח הועד הפועל יחליט - אני אסתס בכוח, אני רוצה לדעת אם אנחנו עוסדים על בסיס אחד. זו היא ססאלה למעשה, אני רוצה לדעת איפה אני עוסד, ואני שואל: האם אתם תלכו בסו ח נגד המוסדות?

אליעזר ב.: איני מקבל סהסתסנו בכוח, איננו מוכנים להסתס בכוח, אנחנו עסדנו בפני עובדה, אחרי סספלו בענין מספר חברים, דובר במוסדות על סיכון עולים, עשו איזו הכנות שהן, אנחנו לא ידענו על ענין זה ססץ דבר, באה רק סחלקת העבודה באחד הימים ומסרו סמודים ססח, קראו אותנו להראות את הגבולות. החברים אשר היו נוכחים באותו סעמד בבית, ססעו את הדברים, התרסמו כאטר התרסמו, הקינו סהענין עוד לדיון, סעלינו לתת תשובה, יש מקום לברר דבר זה, בינתיים עבר איזה

זמן, באו פועלים לעבודה, אנחנו חשבנו דבר זה ללא נכון, שהוא לא נקבע, לא הוכרע, חשבנו שיש מקום לבירור ולדיון, עובדה שהמרכז החקלאי נכנס לענין זה.

ס' גרוס: אנחנו כתבנו לקפלן וטאלנו אותו מה הוא אומר לענין זה, והוא קרא אותנו לבירור.

אליעזר ב.: על כל פנים זו הרגשת החברים בקבוצה, שנתקבל העירעור, שיש מקום לברר דבר זה. אנחנו משתייכים לזרם קבוצתי, לא

פעלנו על דעת עצמנו, הבינו שיש מקום לתביעה שלנו לברר את הענין.

אין החלטה מוסמכת. אנחנו מעבדים את הסדות, זה שטח רצוף, רצו לקחת שטח באמצע בלי לברר איך זה מפצל את השטח, היה מקום להעביר את זה לקצה כל זמן שהענין לא הוכרע, החברים הבינו שלא צריכים ליצור את העובדה במקום. הפועלים חזרו כלעומת שבאו, החברים אינם פועלים על סמך מחלוקה, מישהו מצא לנכון לפנות לסועצת פועלי חיפה ולהסביר את הדבר, נתקבלה הוראה מאבא חוסי שהפועלים יחזרו הביתה.

דב"ג: הפועלים באו לעבודה, אתם הלכתם לאבא חוסי, הסברתם לו

את הדבר, הוא שלח הוראה לפועלים ללכת הביתה, אני רוצה

לדעת אם קרה זאת, רק זאת מה שאני שומע ממין?

אליעזר ב.: איני יודע על שימוש בכוח.

דב"ג: הבינותם שהלכתם אל אבא חוסי שהוא יקרא את הפועלים לשוב,

האם רק זה קרה או שזה אחר?

אליעזר ב.: יצאו חברים והסבירו לפועלים שיש מה בירור ולא יעבדו.

דב"ג: אני מוכן לקבל את דבריך כעובדה, הדברים נרשמים ואני רוצה

שתדווקא.

אליעזר ב.: במקרה שתפול הכרעה נציית.

דב"ג: מה אתה מבין תפול הכרעה, מה פירוש הדבר?

אליעזר ב.: בסתם הזמן היה בירור, הסודות נכנסו לבירור עם קפלן,

הכניסו את המרכז החקלאי.

דב"ג: לא היתה הפרעה בכוח, האם באו לעבוד?

ס' גרוס: פעמיים.

אליעזר ב.: תוך הבירור לא.

דב"ג: מה היה בתום השניה.

אליעזר ב.: נדמה לי שהפניה אל אבא חוסי היתה בפעם השניה.

דב"ג: מה היה בפעם הראשונה?

אליעזר ב.: מסרו לפועלים טיס סיכסוך והם לא עבדו.

דב"ג: על יסוד מה שלח אבא חוסי הוראה לא לעבוד?

ס. גרוס: אל המקום באו מהנהלת סולל-בונה, כי יש כאן סכסוך שצריכים לברר את הדבר, בא אלינו פרנץ לדרר, הוא נשלח אלינו לבירור,

הוא בקש מאתנו וגם מהפועלים לא לריב, ובקש אותם לא להמשיך בעבודה,

ז"א לא להתחיל בה, כי יכולים להגיע גם לידי סכות.

דב"ג: מדוע חשב סיג'יע לסכות?

ס. גרוס: אנחנו לא נתנו לבנות.

דב"ג: לא נתתם, ובאופן כזה היה אצלו חשש לסכות?

ס. גרוס: הם אמרו: צד שתבררו תתנו לפרק את האבסורדוילים, אמרנו:

לא נתן. אמר: בלך לאבא חוסי, אמרנו שאנחנו לא ברע, היה

גם בנארי אצלנו, הם הבינו אותנו, אבל אמרו שצריכים לפסוק, ובקשו ללכת

אל אבא חוסי. אמרנו שזה אינו שייך לו, אך אם הם חושבים שעלינו ללכת

בלך, הסברנו גם לו שאין זה סיכסוך עם הפועלים, והם בקשו עזרה מסנו,

והוא נתן סכתב שהוא מבקש מסולל בונה, מהפועלים שיפסיקו את העבודה

עד לבירור, והוא נתן סכתב כזה, בינתיים באה ידיעה שאנחנו מוזמנים למחרת

היום לירוסלים לבירור עם קפלן ורייזר, בכירור זה הסברנו לקפלן את

הדבר באריכות. היו חילופי דברים בינינו, היה גם דיי, מהרסק, בגמר

הבירור הוצעה ועדה, המרכז החקלאי הציע ועדה; אח"כ אמר קפלן: חברים,

בטרנו, אני אחליט. קפלן לא אמר לנו שום דבר. אני טאלתי מה יהיה,

הוא אמר: תלכו, אני אחליט, בינתיים הפסיקו את העבודה. זה כבר ענין

של 3-4 שבועות, הסבוע קבלנו סכתב מאת המרכז החקלאי שהועדה מונתה על

ידי המרכז החקלאי, טאלתי את מהרסק מה יס כאן, וקבלתי אינפורמציה

מאת תייטלר סגניור, יו"ר הועדה, טאלתי סמי יבואו, וספר לי שהיה דיון

במחלקת ההתישבות, קפלן פנה למרכז החקלאי שהוא יסדר את הענין, שהוא

יברר ויחקור ותביא את הדבר לקק"ל ולסוכנות היהודית. הוא אמר עוד

שהפלן פנה למרכז החקלאי שהוא יכריע.

דב"ג: נניח שהמרכז החקלאי מינה ועדה, אבל היוטבים בבית זה

יוטבים בשם העם, ואני רוצה לברר את הענין להלכה. נניח

שאלה היוטבים בבית הזה יוטבים **בצב** מסעם העם היהודי, ואני מאמין שהם יוטבים מסעם העם היהודי, וזו אינה פראזה, כדי להוציא כסף מאיזה יהודי, והם לא יחכו עד אשר המרכז החקלאי יסדר, והם יחליטו שמחר ניושים לבנות אילו הייתי אני מספל בענינים, אחרי הצהריים היו יוצאים הפועלים לבנות שם, אבל יכול להיות שגם אחרים יגיעו למסקנה, שזו היא אחת האמתלאות לעיכוב העליה בידי אויבינו ומתנגדינו, וזה האסון הכי גדול, או מתוך שיקולים אחרים הם יחליטו שצריכים לבנות מחר, ויודיעו לכם זאת, מה יקרה לדעתכם, האם זה מחייב אתכם, האם זה מחייב אתה קבוצה, מה יעשה בראשיכם, בידיכם; זה ענין רציני, לאחר השיחה אסביר לכם מדוע זה כל כך רציני בעיני.

ס. גרוס: אזלי הסתרר הענין כך, אזלי זה דבר חדש, קבלתי את דבר הועדה שזה בהסכמת הסוכנות היהודית.
דב"ב: אם ההנהלה מפנה ועדה, היא יכולה לחכות להחלטתה, והיא יכולה להחליט גם בלי חוות דעת הועדה, אנחנו יכולים להחליט לבנות; ואם הועדה היא של המרכז החקלאי, אני יכול להגיע לזה שאיני צריך לטמוע את דעתה.

השאלה היא אם ההכרעה תפול לא כרצונך מה תעשו, אותי מענינת לא השאלה של הפרוצידורה, אלא אם המוסדות יגיעו למסקנה שיש לבנות מיד, ויודיעו לכם, ומחר יבואו לבנות.

ס. גרוס: אנחנו מעונינים שיבנו, אבל יהיה בירור.
דב"ב: האם רק לאחר בירור, או גם בלי בירור?
ס. גרוס: בלי בטבילנו אינו קיים, הועדה יסנה.
דב"ב: הועדה יסנה, כעבור שלוש שעות יכולים לבוא לידי מסקנה שיש לבנות.

ס. גרוס: אנסה ללחץ שבכל זאת יטעו אותנו.
דב"ב: איני שואל מה תעשה, אלא מה יקרה לפועלים שיבואו לבנות, ולהם תהיה הוראה לבנות, ותהיה הוראה ללדרר שיבנה, ותהיה הוראה לאבא חוסי חזם אין טביתה, ואין זה עסקו.

ס. גרוס: נגיד עוד איזה דבר.
דב"ב: אדם יכול להגיד הכל, סלבד דברים מעליבים.
אם הם יגידו: לנו יש הוראה להתחיל לחפור ויחפרו, מה

יקרה?

- ט. גרוס: אינז יודע.
- ד. ב"ג: אינז רוצה לפרש את דבריך שלא כהלכה, כלומר אתה רוצה להגיד לי שלא תרצו בכך?
- ט. גרוס: זה ענין של כל סאטנים הנפש של אוסא, בענין זה היו אספות-חברים סוערות, האסימו את באי כוח שלא טיפלו כראוי, ובכלל אין מהם לספל וללכת, אנחנו איננו צריכים לתת לבנות, יחרשו על גבנו, זו היא הרגשת הקבוצה, כי זה בנפשונו. אנחנו היו כסה אסיפות בענין זה, ואסרתי להם: אם יטאל כך ואם יגידו כך מה עלי לעשות, אסרו: לנו אין מה לתת.
- דב"ג: כרוע אני מתווכח אתך, ואני רוצה שתענין בדבר. לכם זו היא טאלת חיים, בזה אני סאטין האדמה בחוזה לכם בהחלט לעתידכם, אבל נציגי העם היהודי, שהם אנשים כסוכם, אתם יכולים לסעות, אם יכולים לסעות, הם הגיעו לידי מסקנה, זכרוע הדבר הדחוף ביותר הוא העליה לארץ, כי זו היא טאלת קיומו של העם היהודי, ועליה לארץ פירושה לא רק קבלת סרטיפיקאטים, אלא גם יצירת תנאים, במידה שזה בכוחנו, שהעליה תוכל להיות, קודם כל לתת לאדם חדו, גז על ראשו, סטום זה עלינו לגזול את כבשת הרש, כי יש רש יותר גדול - העם היהודי, ואנחנו יודעים שאנחנו עושים לכם עוול איום, אבל אין לנו מוצא אחר, ואז יש התנקשות בין כבשת הרש של העם היהודי ובין כבשת הרש של אוסא, ותינתן התנקשות כזאת, והחלה סאני שואל היא אחרת: בהתקשות כזאת מה אתה סבור, האם מה יכריע הכוח?
- ט. גרוס: לכל המחנות שיבינו.
- דב"ג: אני מחליט לגזול אותה, לא כי אני רוצה להתאכזר אליך, אלא אני סליח של מסק יותר גדול, וזה יותר חשוב, אני סכריע, אני סוכרח לגזול אותך, ואני שואל האם בסבב זה מה סיפתור בינינו זה יהיה הכוח?
- ט. גרוס: לנו יש הכרה שיש על ידינו אדמה אחרת.
- דב"ג: אני דן על הדברים סבחינה סוסרית, אתה יכול לשבת פה, ואני אראב לקבוצה, ואתה לעם, וסלון סיקולי העם תראה שהאדמה ההיא אינה טובה, אבל אתה תאמר: אני אכריח אותך בכוח. אם בסקרה שתהיה

התנגדות בין נציגי העם וביןך, ואתה תהיה צודק בענייך - כאשר אתה אינך צודק לא אניע לסאלה מוסרית, אני מקבל סאלה צודק בענייך, סאלה צודק בהחלט במידה שזה נובע לקבוצה. בא כוח העם בא לידי מסקנה, שבענייני העם לעשות את המעטה המקפח אותך, אז אני שואל: האם בויכוח זה יצטרכו להסתמס בכוח או לא; רק לשם זה הכנסתי אתכם לחדר, לא לשם עצם העניין. ומדוע אני שואל סאלה זו ואני רוצה שתעניין בטאלה, ותבאינה

לחברים, כי אני מקבל את העובדה שהארסה מגיעה לכם, אבל מתוך שיש ליס האתם אינכם חיים בהם, ואתם אינכם יודעים אותם, אנחנו יודעים אותם...
ה. גרוס: האם קבוצת אושא אינה גורם?

דב"ג: קבוצת אושא היא גורם, אבל לא מכריע. אני רוצה לדעת אם

בפעולתנו הציונית, ואנחנו רק ערב הפעולה; העם היהודי

חושב, במידה שהוא בא לידי ביטוי, שהוא צריך להביא מיליון יהודים לארץ-ישראל, ולהביא מיליון יהודים הנה זה אינו דבר פשוט מבלי שניעזר על ידי כל היהודים היוסבים בארץ, בלי זה לא נוכל להביאם. אנחנו לא נוכל לבנות כל כך הרבה בתים, נבנה, אך נצטרך לקחת בחשבון מה שיש, לשם זה אנחנו צריכים להתגבר על כמה דברים, ואני רוצה לדעת אם עלינו להתגבר על היהודים בענייני העליה, ויהודים כמוכם, זו היא סאלה יותר רצינית מאשר לעמוד נגד ההתנגדות של רוזוויילט, צ'רצ'יל, סטאלין, נגד אנטי-ציונים, נגד רוקח, כי הוא זר, הסאלה היא אם אתם, אם ^{בצדכם} לשם ביצוע הספעל הציוני אצטרך להסתמס בכוח, אז אני מסופק בעסק זה, אז אני מסופק בעסק הציוני, מי יהיה הכוח, האם האנגלים יצטרכו להכריח את טובי היהודים בארץ-ישראל שהם יתנו לסדר עליה, איני סמין באנגלים שיעשו זאת, איני יכול לעשות עליה נגד יהודים, זאת אוסרת כל היהודים. אתה סוכן שתהיה עליה על חשבון אחר, ולא על חשבוןך אתה.
ה. גרוס: אנחנו מקבלים עכשיו 32 עולים.

דב"ג: זה פשוט הדברים. לא אסאל אתכם אם אתם בעד עליה, ואני

יודע שהתשובה לא תהיה פורמאלית, אתה סוכן לקבל מספר

חברים לקבוצה שלכם, עלינו לעשות עליה שלא תיכנס לאושא, אנחנו מוכרחים לג'ול את ארסת אושא, האם במצב כזה עלינו להסתמס בכוח, כי איני יודע איה הכוח, כי אצטרך לקחת אנשים סכס, אם הכוח הזה יהיה דרוש לנו, אם

כך נצטרך לעשות את העבודה, האם אתם מסכימים על חשבון אחרים, לגזל מאחרים - כן, אך אם הדבר פוגע בכם אתם השותפים האחרונים, ואתם תסתמסו בכוח, את זאת אני שואל אתכם. אילו היה לי פנאי הייתי הולך לאוטו, לא להם סידור העניין, אלא לבירור עם החברים, כי זה לדעתי עושה לאל את כל פעולתנו הציונית, כי אני סוכן להתאבק עם האנגלים, אבל אם אצטרך להתאבק עם יהודים כאלה...

אליעזר ב.: אנחנו מוכנים לקבל את ההכרעה.

דב"ג: אתם תסכימו אם הפרוצידורה תהיה כמו שאתם חושבים שהיא צריכה להיות.

אליעזר ב.: כטוב, צריכה להיות חקירה. זו היא הכרתנו.

דב"ג: אנחנו מוכרחים לספק את ההכרה שלכם, אך איבנו מוכרחים לעשות זאת, כי יש דברים גבוהים יותר.

ס. גרוס: אני בסוף שיש עוד אדמה בספוק.

דב"ג: אנחנו נכנסים לעצם העניין, אני שואל רק שאלה אחת, אני מדבר כחבר, אני יכול לדבר כסליח שלך, אני יושב פה בסמך להלחם על ענייני העליה.

ס. גרוס: גם על התישבות.

דב"ג: אל תגיד לי את זאת.

אני נתקל בקושי כאשר אני מוכרח לגזול סמך איזה דבר, שום מה אתה חושב שלא תוכל לתת זאת, אני שואל מה יהיה, אם היה הכרח בויכוחים בינינו להסתמס בכוח?

ס. גרוס: אני אומר שאין כל הכרח.

דב"ג: זאת אומרת שאם זה נוגע לעניינך, אני צריך לקבל את דעתך, אז לא אצטרך להסתמס בכוח, אבל גם רוקח אומר לי שעלי לקבל את דעתו, כי הוא הצודק.

אני אומר: אני אקח, ולא אתחשב בדעתך, ואז כאשר אני לא

אתחשב בדעתך אצטרך להסתמס בכוח, השאלה היא: אם יהיה מצב כזה שאתה תחשוב אחרת בעניין הנוגע לך ומישהו יחשוב אחרת, האם אז יהיה צורך להסתמס בכוח. זו היא השאלה שהתעוררה לרגל התנהגותכם, השאלה עולה על חשיבות

כל הענין, אני מתאר לי שאפשר לסדר עליה גם בלי המקום הזה לבניה, אבל אי אפשר לסדר עם אנשים כסוכם לא יבינו שאי אפשר לסדר זאת בלי השתטות בכוח.

אליעזר ב.: במקרה זה יש מקום לחעול, להביע דעה.
דב"ג: להביע דעה - כן, אתה יכול ללכת לוייץ - כן, אני שואל רק על שיטות בכוח אם אטלח פועלים לבנות; אתה אטמע אותך, אם תשכנע אותי שאין לזעזע באדמתכם, אקבל, אבל אם אביע למסקנה שאין להטמע לעירעור שלכם, האם אז תפריע בכוח עבודת העליה, זו רק שאלה אחת מטאלת הבנין - בנין בתים, אולי באמת נצטרך לקחת אדמה מכל טעם, נצטרך לקחת אדמה § בסביל יהודים, אולי לא אצאצא להתיסבות, אלא מחנה עליה גדול. אלה הם דברים שאנחנו לא עמדנו בפניהם, אם נצטרך לעשות מחנה בסער הכולן, ויהודים אלה יהיו דתיים, ויבואו אלינו חברי סער הכולן ויאמרו לנו, שהקמת מחנה עולים לידם, או על אדמתם בסביל יהודים דתיים, סינדיהם יראו את היהודים בתפלתם ובמנהגיהם, זה פוגע בהכרתם, אנחנו נוכרח לפגוע בהכרתם, כי העליה קודמת לכל, ואם אז נצטרך להשתמש בכוח, אתם תצטרכו לתת לנו כוח זה, כי רק בכך ובאמותכם יש לנו הכוח.
אתם אינכם יודעים איזו שאלה חסורה אתם מעוררים, ואם האנשים העוסקים בזאת עברו על כך בשתיקה, הם לא הגיעו לסוף המחשבה, שה הוא חומר הענין, לא בענין המעשי, אני מאשים אותם שהביתם לא נבנו, זה מעשה פשע, שבולל קונצים שלכם לא בנות אהבים, בולל זה נתנב תואנה לסיר אידוארד גריב, שאי אפשר לעשות עליה, כי אין סיכון. בענין העליה יש רבונות של העם, אני הייתי מבין אילו היה הויכוח על צורת ההתיסבות, אך בעניני עליה - אנשינו לא יתנו לסדר עליה, זהו דבר איום ונורא.

ס. גרוס: קשה היה לשמוע את הדברים. אילו היית נכנס למעשה - היה אחרת.

דב"ג: אילו אתה היית נכנס למעשה, הבתים היו עומדים כבר בנויים על תלם.

ס. גרוס: אמרנו לקבלן שלא נעמוד בכוח אחרי שיבררו ויכריעו.

דב"ג: איני מקבל את הפרוצידורה שלך, אם אספל בדבר אתה לא תקבע מה יהיה סופו של הדבר. לעצם הדבר - כל הדברים שאנחנו מדברים זה "שקר", כי אני איני מדבר בסמי, איזה ערך יש לדברי אם אני מדבר בסמי, שום ערך, מה נוגע לצ'רצ'יל, רוזוויילט, לערבים, אם לי נחוץ איזה דבר, אם אני דורש זאת על חשבון מישהו אחר, ואתם אומרים: לא על חשבון אוטא, נאחרים יאמרו: לא על חשבון עין-חרוד. (באי כוח אוטא עוזבים).

דב"ג: אני רוצה שתתנו לי כל מקרה - קטן וגדול - ששם היה עיכוב בבנין, ומדוע היה העיכוב, אני חושב שהבית הזה אסם. אני רוצה לדעת, אם יש קודם כל עיכובים בבית זה בהצעת התכניות, בביצוע תכניות, אם מהצד הכספי או מהצד התכני.

י. רייזר: איני יכול להגיד שיש עיכובים כספיים, אין לי מה להגיש לחתימה, מה שהגשתי זה חתום.

דב"ג: התכניות שאושרו כאן - בסביל כמה עולים זה יהיה סיכון?
י. רייזר: זה בערך 600 דירות.

יש גם אחרים הבונים בסבילנו, סיכון עסמי עומד לבנות 250 דירות, חלק בבנין, חלק לאיסור בשלטונות. אני הצעתי תכנית יותר רחבה לבניה בסביל העולים מהסדיון הנוכחי, הצעתי בנין 3,000 דירות, אבל זה מוצל. יש הסכם עם חברת סיכון על 1,000 דירות, מאות הן בהתחלת לטיפול, השאר לא יצאו לפועל, ההסכם עם סולל בונה בדבר בניה בכפר לא יצא לפועל. אנחנו צריכים בעצמנו להיות יותר פעילים, מירוש הדבר - יותר כסף, אין לי סיב כספיים מחוץ לסוכנות היהודית כמעט, עד כה לא היו קשיים בחוסר.

דב"ג: עד היכן לא יהיו קשיים בחוסר?

י. רייזר: ליד הערים אפשר להגיד באופן בלתי מוגבל, מה מירוש באופן בלתי מוגבל, חושבים שבחודש מאי יתחילו להביא חברים בסביל 15,000 חדרים, כל אטר נחוץ להביא מהחוץ, זה תלוי באימפורטרים, הם מבאיים לפי רסיונות הממשלה, שאר החסרימיטנם. מלס מובטח לבניה בסביל 40,000-80,000 גפס. השלטונות מוכנים להעמיד לרשות הישוב היהודי חברים לבנית 13,500 יחידות דיור.

דב"ג: כמה כסף בחוץ לזה?
י. רייזר: 7-8 מיליון לא"י. אם מטכירים את החדר ל-3 לא"י לחודש, זה מכסה בקושי 4%, מזה תוריד אדמיניסטרציה וטיפול בדירה.
דב"ג: אך בכל זאת יש 24 לא"י לשנה. האם להון הפרטי יהיה כדאי להכנס לענין זה.
י. רייזר: מניה פרטית לא כדאית, כי הא"ש צריך להכנס לריזיקו כפול - חלק גדול של הכסף ילך לאיבוד, כי ירד ערך הנכס, כי בעוד סטה חדשים יוכלו ודאי לבנות בחצי המחיר או בשני שלישים. שנית - אין לו בטחון כמה זמן יוכלו לשלם שכר דירה גבוה, מטעם זה ההון הפרטי לא יוכל לבנות, במידה שההון הפרטי צונה - הוא בונה רק מעמסים ספיקו-לאטיביים.

19.2.45 אחה"צ

בא אלי טשולם הלוי, המנהל של בית החנוך ליללי עובדים בירוסלים. הוא מתלונן על נתונות הנוער של א"י העובדת הספריות בעבודת בתי החינוך, מפתים את הילדים באמצעים טובים ללכת הנה או לשם. הוא מציע לייסד תנועת נוער במסגרת בתי החינוך, אצלו ישנה התחלה לכך. אמרתי לו שאיני יכול לספל במיטריין בשאלה זו, אבל הלסכה תהיה מוכנה להזמין מספר חברים לרון בשאלה זו.
 הוא מציע להזמין את גרטון זק, בודניק, גורביץ מפתח-תקווה, שניידר מרחובות, אביגל, יעקב הלפרין, רחל כצנלסון, יבנאלי, גורפינקל.
 אחרי בא אלי גוברנקי, עובד בים המלח, אשר לו תכנית בענין ריכוז תנועת הסכונות לאחר המלחמה. הוא אומר שרק על ידי ריכוז זה, וזאת אוסרת בחירת סיפוס טורים של סכונות, התקשרות עם בית החרושת על הרכבת הסכונות בארץ ויצור חלקים רזרביים, נוכל לעסוד בהתחרות הפניתי אותו למטפלים בדבר זה, כי נראה לי שיש לבדוק את דבריו.
 לבסוף בא אלי פרופ' גולדלסן בתלונה שהנהלה הציונית